

بلوچستان

از آغاز تا حمله‌ی مغولان

دکتر شیخ در اقلیم، مردم و تاریخ بلوچستان

نویسنده

دکتر سعد بن سعید حیدری

مترجم

یوسف ارباب

سرشناسه: حمید بن سعید	یادداشت: کتاب حاضر در اصل پایان‌نامه دکتری نویسنده از دانشگاه منچستر است.
Al-Humaidi, Sad Ibn Said	موضوع: بلوچستان -- تاریخ
عنوان و نام پدیدآور: بلوچستان از آغاز حمله‌ی مغولان، پژوهشی در اقلیم مردم و تاریخ بلوچستان/ نویسنده سعد بن سعید مترجم یوسف ارباب.	موضوع: Baluchistan -- History
منقضات نشر: تهران: ریدان، ۱۳۹۹.	موضوع: مکران -- تاریخ
منقضات ظاهری: ۴۰۸ ص؛ جدول: ۵/۲۱، ۱۴/۱۴ ص.	MOKRAN IRAN -- History
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۳۹-۰۷-۵	موضوع: ایران -- تاریخ -- مغول و ایلخانیان، ۶۱۶ - ۷۵۲ ق
وضعیت ثبت نویسنده: آلیا	موضوع: 1355 - 1219Iran -- Mongols and Khanids, -- History
داشت: غنای تاریخی، MAKRAN and BALUCHISTAN from the early islamic conquests down to the mon invasion	شناسه افزوده: یوسف ارباب، ۱۳۴۶ - مترجم
یادداشت: کتابخانه به صورت ژدی	ردمندی کنگره: DSR۲-۰۰۳
یادداشت: نمایه.	ردمندی دیویی: ۷۴/۹۵۵
	شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۶۷۵۵۲

انتشارات ریدان

تلفن: ۵۵۴۳۲۲۹۸

شناسنامه کتاب

نام کتاب: بلوچستان

مؤلف: سعد بن سعید حمیدی

مترجم: یوسف ارباب

ناشر: ریدان

صفحه آرا: عرفان نارویی

طراح جلد: اقبال صابری

تیراژ: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۳۹-۰۷-۵

آدرس: نواب، ساختمان الوند، واحد ۱۰۳

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

فهرست

۹	بیشمار
۱۳	سیاس و قدری
۱۵	مقدمه

فصل نخست

۲۹	موقعیت جغرافیایی موقعیت محلی
۳۴	موقعیت طبیعی
۳۴	ارتفاعات
۶۷	دشت‌ها، صحراها و هامون‌ها
۶۷	دشت کاجی
۷۰	هامون «ماشکیل»
۷۳	جازموریان
۷۴	هامون زرّه و سیستان
۷۸	سواحل
۸۰	رودها
۸۸	آب و هوا
۹۳	زندگی گیاهی

فصل دوم

- ۹۷..... دوره‌ی پیش از تاریخ و نخستین سکونت گاه‌ها
- ۱۱۱..... نخستین شهرک‌های مسکونی در بلوچستان
- ۱۱۵..... اوضاع سیاسی مکران و بلوچستان در عهد کهن

فصل سوم

- ۱۳۷..... بلوچان
- ۱۴۷..... شالوده‌سازی برای دولت نژاد بلوچ
- ۱۴۷..... بلوچ و نظریه‌ی استعماری
- ۱۵۳..... بلوچ و اصالت ایرانی آن
- ۱۶۹..... بلوچ و تبار عربی آنان
- ۱۷۴..... سیما و مختصات بلوچ
- ۱۸۰..... قفص (کوج)
- ۱۹۰..... زُت یا جت
- ۱۹۳..... میدها یا ماند و دیگران
- ۱۹۷..... پراهوپی‌ها

فصل چهارم

- ۲۰۵..... مناطق مسکونی بلوچستان در دوره‌ی اسلامی
- ۲۱۴..... تیز (تیس)
- ۲۱۷..... کجج
- ۲۱۹..... پنجگور
- ۲۲۲..... کُلوان و راهون
- ۲۲۳..... یَمبُور و فردان

۲۲۴		مشکی
۲۲۵		دیگر شهرک‌های کوچک در مکران
۲۲۷		فهلپهره
۲۲۹		راسک
۲۳۰		دزک
۲۳۱		ارم باد و قنلی
۲۳۳		مناطق، منزلگاه‌های بین راهی
۲۳۴		لیباتی و آغور
۲۳۵		توران
۲۳۷		خضدار
۲۳۹		کیزکانان
۲۴۲		سیبی و بالیش
۲۴۳		بده و قندابیل
۲۴۴		مناطق مسکونی بلوچان در کرمان
۲۴۷		راه‌ها و فواصل

فصل پنجم

۲۵۳		بلوچستان در دوران خلافت اسلامی
۲۵۵		فتح مکران و بلوچستان
۲۶۹		دوران اموی
۲۸۹		بلوچستان در زمان حکمرانی عباسیان

فصل ششم

پیش گفتار

سیار از آثار مربوط به تاریخ بلوچستان هم چنان دور از دسترس اند. با مراجعه به بخش منابع اثر حاضر می توان دریافت چه حجم بزرگی از پژوهش های مربوط به بلوچستان به زبان های مختلف، به ویژه به زبان های انگلیسی، آلمانی و فرانسه، هم چنان چشم به راه قلم های توانا برای ترجمه به زبان های بلوچی و اُرسی هستند. کتابخانه ی بلوچی سخت نیازمند کوشش دامنهدار برای پر کردن کاسنی های خود در این زمینه است. مأموران انگلیسی در سده های هیجده و رزده میلادی با هدف شناخت دقیق و تهیه نقشه ی راه ها و نقاط راهبردی اقله، سرهای فراوانی به بلوچستان انجام دادند و حاصل تتبعات و یافته های آنان را در قالب کتاب و مقاله و گزارش به چاپ رساندند. لازمه ی شناخت حقیقه اوضاع اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی آن دوران بدون مراجعه به این آثار شدنی نیست. ترجمه ی آثار، سفرنامه ها و مقالات کسانی مانند بو و، کادی، جی بیساو، ارنست فلویر، ریچارد فرای، آی گرشویچ، ان پی گرانت، ام آر هیگ، جان هانسن، تی اچ هولدیچ، ای دبلیو هیوز، رابرت لیچ، دیمز

لانگورث^۱، چارلز مک گرگور، چارلز ماسون، مایلز، موکлер، رابرت لی ریکس، هنری راورتی، ای اچ شیندلر، سی پی اسکرین، بریان اسپونر، اورل استین، چی پی تیت، موریزو توسی و ده‌ها نویسنده و پژوهش‌گر دیگر، نیازمند ترجمه هستند.

پژوهش پیش‌رو حاصل تتبع کتاب‌خانه‌ای و میدانی نویسنده‌ی آن، دکتر سعد بن سعید می‌دی است که به عنوان پایان‌نامه‌ی مقطع دکتری از دانشگاه منچستر^۲ آن دفاع کرده و سپس در قالب کتاب، منتشر کرده است. اهمیت پژوهش از آن جانب می‌شود که استاد ناظر آن، خاورشناس و تاریخ‌دان معروف انگلیسی کرکا ورد ادموند باسورث (۱۹۲۸-۲۰۱۵ م.) است. از این خاورشناس پژوهش‌ای مهمی مانند سیستان، غزنویان و... و نیز مقالات بسیاری در دانش‌نامه‌ی اسلام و دانش‌نامه‌ی ایرانیکا، چاپ و منتشر شده است.

نویسنده برای دستیابی به منابع موثق به زبان‌های مختلف در سال ۱۹۸۷ م. به بلوچستان (پاکستان) سفر کرده و بسیاری از پژوهش‌گران بلوچ و بلوچ‌شناسان از نزدیک گفت‌وگو کرده و به این ترتیب کوشیده است خطاهای احتمالی پژوهش خود را به کمترین میزان برساند. با این که نویسنده موفق نشده به بلوچستان ایران سفر کند - و از این بابت پشیمان است - کوشیده است داده‌های خود را درباره‌ی این بخش از بلوچستان با تکیه بر منابع موثق عربی، انگلیسی و فارسی ارائه کند.

هم‌چنان که از عنوان کتاب پیداست، پژوهش حاضر محدوده‌ی زمانی

۱- کتاب لانگورث با عنوان خاستگاه بلوچ به زودی از انتشارات ریدان چاپ و منتشر خواهد شد.

خاصی را دربرمی‌گیرد؛ نویسنده ترجیح داده است تاریخ بلوچستان را از آغاز تا یورش مغولان بررسی کند. در کنار گزارش تاریخی، وضعیت اقلیمی و مردم‌شناسی بلوچستان را با استناد به منابع گوناگون تاریخی، جغرافیایی، مردم‌شناختی و پژوهش‌های باستان‌شناسی، در معرض قضاوت پژوهش‌گران قرار دهد.

اگر از برخی کاستی‌های اثر در پاره‌ای موارد اندک بگذریم، می‌توان گفت پژوهش حاضر یکی از مهم‌ترین کارهای صورت پذیرفته در اواخر سده بیستم م. ا. دی است. از آن‌جا که نویسنده خود عرب‌زبان است، گه‌گاه در بررسیِ حداثه‌های تاریخی و اقلیمی، به ویژه اماکن و موقعیت‌های جغرافیایی، بیهوده کاشیده است همه چیز را به عرب بودن پیوند دهد و نام عرب بر آن بگذارد. روشن است که چنین رویه‌ای در یک اثر پژوهشی، نقیصه‌ای نابخشودنی به شمار می‌رود. با وجود این، نبایستی به سبب چنین نقیصه‌ای که هیچ‌گاه از نگاه محقق، هیچ پژوهش‌گران و تاریخ‌دانان نهان نمی‌ماند، کلیت اثر را مخدوش دانست و نسبت به آن بی‌اعتماد شد.

مدت‌ها بود که مشتاق بودم برگردان این اثر در اختیار خوانندگان و به ویژه علاقه‌مندان به تاریخ و فرهنگ بلوچستان قرار گیرد. اگر همت و پشت‌کار دوست ارجمندم جناب محمد یوسف ارباب می‌بود، چه بسا این اشتیاق به آرزویی دست‌نیافتنی تبدیل می‌شد و این اثر هم‌چنان در از دست‌رس علاقه‌مندان می‌ماند؛ اما خوشبختانه چنین رقم خورد که برگردان آن در مدتی نه چندان دراز، جامه‌ی عمل بپوشد و مایه‌ی شادکامی و خرسندی پژوهش‌گران شود.